

یادداشت

کارت هوشمند بنزین ازدیروز تا فردا

محمد ابراهیمی

● بالاخره بعد از بحث و گفت‌وگوهای فراوان مجلس شورای اسلامی پیشنهاد دولت برای اصلاح قانون بودجه سال ۱۳۹۵ را بررسی و تبصره مربوط به تعیین نرخ دوم برای فروش بنزین و نیز استفاده از کارت هوشمند سوخت را حذف کرد.

به‌این‌ترتیب «کارت سوخت بنزین» که از ابتدای طرح فروش تک‌نرخ بنزین عملاً بلااستفاده شده بود، از فرایند سوخت‌گیری مصرف‌کننده خارج شد.

کارت هوشمند بنزین، تحت لوای سامانه هوشمند سوخت از سال ۱۳۸۶ تا سال ۱۳۹۴ خدمات شایسته‌ای به نظام عرضه انرژی کشور ارائه کرد. این سامانه که با هدف کنترل مصرف افسارکسیخته بنزین، جلوگیری از قاچاق آن و دسترسی به اطلاعات پایه‌ای در حوزه مصرف این فرآورده نفتی استراتژیک راه‌اندازی شده بود، توانست با استفاده از امکاناتش سیاست‌های سهمیه‌بندی را اجرا کند و منجر به کنترل مصرف بنزین در کشور شود.

براساس آمار منتشرشده از سوی شرکت ملی پخش فرآورده‌های نفتی، بی‌توجهی مصرف‌کنندگان نسبت به میزان مصرف بنزین که قبل از اجرای پروژه کارت هوشمند سوخت می‌رفت کشور را با بحران تأمین سوخت مواجه کند، عملاً با اجرای طرح مزبور و بالا رفتن قیمت‌ها مدیریت شد. به‌طوری‌که مصرف روزانه بنزین از ۷۴ میلیون لیتر در سال ۱۳۸۵ با ۱۹ درصد کاهش به ۶۰ میلیون لیتر در پایان سال ۱۳۹۰ رسید.

اجرای موفقیت‌آمیز این طرح که در بازه زمانی کمتر از ۱۰ سال به ثمر نشست و قطار از ریل خارج‌شده مصرف را به ریل بازگرداند، در کنار کاهش قیمت جهانی بنزین، دولت را زودتر از آنچه تصور می‌کرد، به مقصود رساند تا عملاً هم مدیریت بر مصرف اعمال شود و هم میزان قاچاق بنزین به کشورهای هم‌جوار به طور چشمگیری کاهش یابد.

عمر این پروژه ملی با توجه به اینکه از ابتدا برای «اهداف مشخص» و «دوره معینی» کلید خورده بود، طبیعتاً با دستیابی به آن اهداف به پایان خود نزدیک شد. تک‌نرخ‌شدن بنزین در کنار نزدیک‌شدن قیمت داخلی به قیمت‌های جهانی و بی‌رغبتی مصرف‌کنندگان نسبت به استفاده از این کارت‌های هوشمند همه دیدگاه‌های مبتنی بر ضرورت حفظ آن را نشانه گرفت و نهایتاً به وسیله مجلس شورای اسلامی، پایان عمر کارت سوخت بنزین اعلام شد.

آنچه دولت و مجلس را مجاب به حذف کارت هوشمند بنزین کرد همانا تجربه بعد از تک‌نرخ‌شدن بنزین بود که نشان می‌داد الگوی رفتاری مصرف‌کنندگان تغییر عمده‌ای نداشته و چه با استفاده از کارت سوخت و چه بدون استفاده از آن، چه با سهمیه‌بندی و چه بدون سهمیه‌بندی، نظام قیمت‌گذاری مدنظر دولت جواب‌گوی نیاز مدیران در کنترل مصرف بنزین است؛ کم‌اینکه براساس آمارهای موجود درصد رشد مصرف بنزین در چند سال اخیر کمتر از درصد رشد مصرف در دیگر حوزه‌های انرژی است.

درعین‌حال به استناد گزارشات رسمی منتشرشده افزایش قیمت داخلی بنزین و کاهش قیمت جهانی آن منجر به بی‌رغبتی قاچاقچیان سوخت به خارج در اکثر مرزهای کشور شده است (هرچند اندک). این موضوع در اظهارنظر مدیرکل مبارزه با قاچاق سوخت این‌چنین بیان شده است که هرچند در برخی کشورهای همسایه قیمت بنزین دو تا پنج برابر کشور ما است، اما به دلیل اینکه بنزین از نظر فیزیکی فزّار است و در حمل‌ونقل بخشی از آن تخیّر می‌شود و درعین‌حال به خاطر جابه‌جایی، قاچاق آن مقرون‌به‌صرفه نیست. این مقام مسئول در بخش دیگر از نظرات خود اظهار کرده؛ به‌عنوان مثال در سیستان‌وبلوچستان رشد مصرف بنزین منفی ۱۰۶ و در کردستان منفی ۱۰۳ بوده است که این موضوع نشان می‌دهد قاچاق بنزین دیگر مقرون‌به‌صرفه نبوده و با توجه به اینکه سالانه یک میلیون خودرو به ناوگان حمل‌ونقل بنزین کشور اضافه می‌شود، رشد دو درصدی بنزین در سال ۱۳۹۴ نسبت به سال قبل منطقی و دفاع‌کردنی است.

با این تفاسیر و با توجه به مسیری که دولت پیش‌روی خود می‌بیند، برنامه‌ریزی برای «حفظ سامانه هوشمند سوخت برای مدیریت بر مصرف گازوئیل» و میزان بهرهای که از سامانه هوشمند سوخت خواهد برد، با درنظرگرفتن هزینه‌های هنگفت این سامانه نکته مهمی است که برنامه‌ریزان بایست به آن توجه کرده و طوری سیاست‌گذاری کنند که «حداقل فشار مالی» از بابت نگهداری سامانه به دولت وارد شود و «دکتر بهره‌گیری از قابلیت‌های سامانه هوشمند سوخت» صورت گیرد و با عنایت به امکانات سخت‌افزاری موجود، آمادگی خود را برای مواقع بحرانی برای بهره‌گیری مجدد از کارت هوشمند بنزین (متناسب با سیاست‌های قیمت‌گذاری و مدیریت بر مصرف) حفظ کنند.

سعیده شفیعی
پژوهشگر اقتصادی

از حدود یک دهه قبل، به بررسی وضعیت نابرابری جنسیتی در بازار کار، اشتغال و دستمزد توجه شده است و رتبه‌بندی کشورها از منظر نابرابری در حوزه‌های اقتصادی، سیاسی، بهداشتی و آموزشی انجام می‌گیرد. «گزارش جهانی شکاف جنسیتی» (The Global Gender Gap Report) از سال ۲۰۰۶ به وسیله مجمع جهانی اقتصاد (World Economic Forum) معرفی و به‌عنوان شاخصی برای بررسی شکاف جنسیتی در سراسر جهان استفاده شد. همچنین گزارش «زنان، بازار کار و قوانین» نیز که از سوی بانک جهانی منتشر می‌شود، به مقایسه کشورهای جهان از نظر نابرابری جنسیتی و تغییر قوانین در این حوزه می‌پردازد. در یادداشت حاضر از هر دو این گزارش‌ها استفاده شده است.

یافته‌های بانک جهانی

زنان نیمی از جمعیت و نیمی از نیروی کار هر کشوری را تشکیل می‌دهند که کمتر مورد توجه کارفرمایان و دولتمردان قرار می‌گیرند. اگرچه در دهه‌های اخیر تلاش‌ها برای ایجاد فرصت‌های برابر اقتصادی، سیاسی، اجتماعی، بهداشتی و آموزشی در برخی از کشورهای توسعه‌یافته مؤثر واقع شد، اما هنوز در اغلب کشورهای جهان، زنان در مقابل مردان از فرصت‌ها و امکانات برابر برخوردار نیستند. براساس جدیدترین گزارش بانک جهانی، در ۱۵۵ کشور از ۱۷۳ کشور جهان حداقل یک قانون

برای ممانعت از اشتغال زنان وجود دارد. در صد اقتصاد جهان، زنان با محدودیت‌های جنسیتی برای یافتن شغل مواجه هستند و در ۱۸ اقتصاد، شوهران می‌توانند مانع از اشتغال همسران خود شوند. البته روزنه‌های امیدی هم برای آینده وجود دارد. برای مثال، در دو سال گذشته، در ۶۵ کشور جهان ۹۴ مورد اصلاحی در جهت ایجاد فرصت‌های برابر برای زنان انجام شده است. براساس گزارش بانک جهانی، در عربستان، اردن، ایران و افغانستان به‌ترتیب ۲۹، ۲۳، ۲۲ درصد تفاوت جنسیتی قانونی وجود دارد که این کشورها را در صدر کشورهای با نابرابری جنسیتی بالا قرار می‌دهد.

شاخص شکاف جنسیتی

شاخص شکاف جنسیتی که به وسیله مجمع جهانی اقتصاد محاسبه می‌شود، عددی بین صفر و یک است که هرچه این رقم بالاتر باشد، دلالت بر شکاف کمتر جنسیتی و هرچه پایین‌تر باشد، دلالت بر شکاف بیشتر جنسیتی دارد. عدد ۰.۵ بیان‌کننده شکاف عمیق بین زن و مرد است؛ به طوری که مردان از مزایایی دو برابر زنان در ابعاد جابجارگانه بهره‌مندند و عدد ۰.۸۵ رقم خوبی است زیرا نشان‌دهنده نزدیک‌شدن زنان و مردان در ابعاد مورد بررسی است.

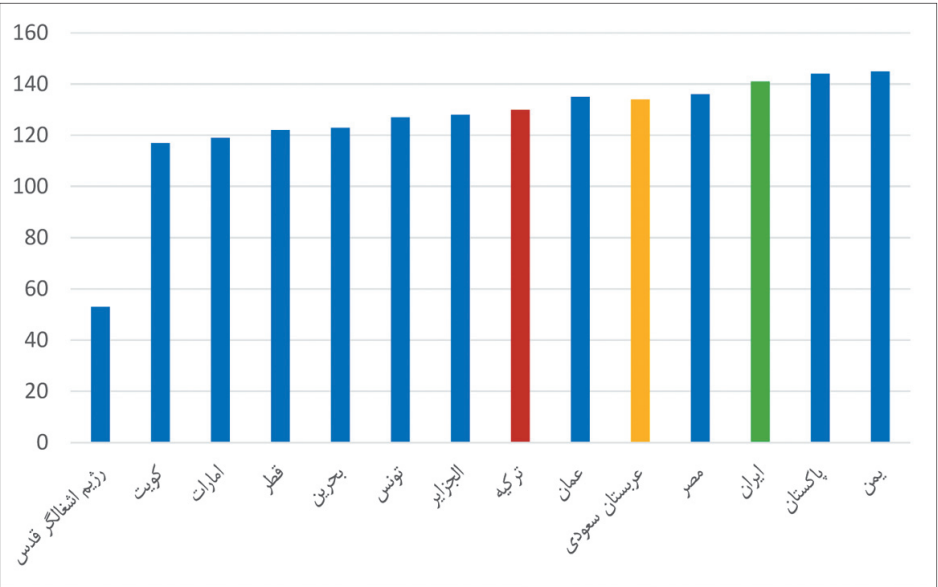
عبدالرسول خلیلی
استاد علوم سیاسی

بازسازی و گسترش روابط با جنوب شرق آسیا از جمله مالزی و ویتنام از برنامه رئیس‌جمهوری بعد از برجام فرصت‌ساز است. رئیس‌جمهوری در نشست مشترکی با حضور مقامات مالزیایی با تأکید بر تقویت روابط دو کشور در حوزه‌های اقتصادی، سال ۲۰۱۶ روابط دو کشور را تقویت و تقویت روابط مشترک ایران با مالزی دانست. روحانی با اعلام اینکه فرصت برای حضور و سرمایه‌گذاری شرکت‌های مالزیایی در بخش‌های مختلف انرژی، صنعت و حمل‌ونقل ایران آماده است، همکاری شعب بانک‌های تجاری دو طرف و توسعه روابط کارگزاری بانک‌ها را زیربنای تحرک در روابط اقتصادی دو کشور یادآوری کرد. وی ظرفیت همکاری‌های دو کشور در همه حوزه‌ها را بسیار فراتر از سطح کنونی دانسته و خواستار آن شد از ظرفیت‌های دو کشور ایران و مالزی برای توسعه و تعمیق همکاری‌های دوجانبه به نفع دو کشور بهره‌حداکثری گرفته شود. شروع این همکاری البته فرصت ناشی از برجام سیاسی برای اقتصاد ایران است تا فضای بسیار خوبی برای همکاری و سرمایه‌گذاری مشترک بخش‌های خصوصی دو کشور از جمله مناطق آزاد ایران به وجود آورد که می‌توان با حمایت و تسهیل روابط دو کشور راه را برای دستیابی مشترک به بازارهای شرق و غرب آسیا و منطقه هموار کند. درحال‌حاضر با توجه به توانمندی شرکت‌های ایرانی در بخش‌های مختلف از جمله راه‌سازی، انرژی و فناوری‌های پیشرفته نوین باید گفت

اقتصاد

ایران در شکاف جنسیتی رکورد زد

حقوق مردان ۶ برابر زنان

رتبه ایران در شاخص شکاف جنسیتی در مقایسه با کشورهای منطقه خاورمیانه و شمال آفریقا				
شاخص	ایران (۱۴۱)	ترکیه (۱۳۰)	عربستان (۱۳۴)	
مشارکت نیروی کار	۱۴۳	۱۳۱	۱۴۱	
تأثیر ابری دستمزد برای کار مشابه	۹۸	۸۲	۹۵	
متوسط درآمد برآوردشده	۱۴۲	۱۳۰	۱۲۳	
کارگران اداری و مدیران	۱۰۶	۱۰۹	۱۲۲	
کارگران حرفه‌ای و متخصص	۱۰۸	۱۰۳	۱۱۹	
نرخ پاسوادی	۱۱۰	۱۰۵	۱۰۲	
ثبت‌نام در دوره ابتدایی	۱۰۹	۱۰۰	۱	
ثبت‌نام در دوره متوسطه	۱۰۶	۱۰۱	۱	
ثبت‌نام در آموزش عالی	۱۰۱	۱۱۰	۱	
نسبت جنسیتی در بدو تولد (زن به مرد)	۱	۱	۱	
متوسط طول عمر	۱۰۸	۱	۱۳۶	
حضور زنان در پارلمان	۱۳۹	۸۶	۷۹	
حضور زنان در کابینه	۱۱۴	۱۳۹	۱۴۱	
زمان واقعی قرارگرفتن زنان در این پست‌ها (سال)	۶۴	۳۶	۶۴	

شاخص شکاف جنسیتی ایران در یک دهه گذشته به تفکیک رتبه چهار زیربخش اصلی				
شاخص کل	اقتصاد	آموزش	بهداشت	سیاست
۲۰۰۶	۱۱۵	۸۰	۵۲	۱۰۹
۲۰۰۷	۱۲۸	۹۰	۵۸	۱۲۲
۲۰۰۸	۱۳۰	۹۲	۶۰	۱۲۸
۲۰۰۹	۱۳۴	۹۶	۶۳	۱۳۲
۲۰۱۰	۱۳۴	۹۶	۸۳	۱۲۹
۲۰۱۱	۱۳۵	۱۰۵	۸۵	۱۳۰
۲۰۱۲	۱۳۵	۱۰۱	۸۷	۱۲۶
۲۰۱۳	۱۳۶	۹۸	۸۷	۱۲۹
۲۰۱۴	۱۴۲	۱۰۴	۸۹	۱۳۵
۲۰۱۵	۱۴۵	۱۰۶	۹۹	۱۳۷
تغییر جایگاه در دوره ۲۰۰۶-۲۰۱۵	۳۰-	۲۶-	۴۷-	۲۸-

منبع: مجمع جهانی اقتصاد، گزارش شکاف جنسیتی ۲۰۱۵

این شاخص از چهار زیربخش مشارکت و فرصت‌های اقتصادی (با مؤلفه‌هایی مانند مشارکت زنان و مردان در نیروی کار، میزان درآمد‌های متوسط هر جنس، درصد هر جنس در مشاغل رده‌بالا و رده‌پایین)، دستاوردهای آموزشی (با مؤلفه‌هایی مانند نرخ سواد و موقعیت آموزشی زنان در سطوح اولیه، ثانویه و سطح دانشگاهی)، بهداشت و طول

را در اختیار دارد که چهار پله نسبت به گزارش سال قبل (۲۰۱۴) پایین‌تر است. در زیربخش بهداشت نسبت به سایر زیربخش‌ها وضعیت بهتری وجود دارد و ایران در مقام ۹۹ جهان قرار دارد. در زیربخش آموزش نیز جایگاه کشورمان با کسب رتبه ۱۰۶ نسبت به فرصت‌های اقتصادی و سیاسی، بهتر است. به‌طورکلی در یک دهه گذشته در همه زیربخش‌های این شاخص سیر نزولی مشاهده می‌شود اما افت زیربخش بهداشتی با ۴۷ پله بیش از سایر زیربخش‌ها است. زیربخش‌های اقتصادی و سیاسی هر کدام با ۲۸ و زیربخش آموزش با ۲۶ پله سقوط در دوره ۲۰۰۶-۲۰۱۵ نشان از نابرابرترشدن این حوزه‌ها دارند.

نابرابری‌های اقتصادی و سیاسی

در بین ۱۴۲ کشور جهان، ایران به‌لحاظ زیرشاخص فرصت‌های اقتصادی در رتبه ۱۴۱ جای گرفته است. براساس گزارش مجمع جهانی اقتصاد، نرخ مشارکت زنان در ایران ۱۸ درصد است که نسبت به کشورهای هم‌گروه (درآمد متوسط رده‌بالا) بسیار پایین‌تر است. بر این اساس، زنان ایرانی به‌طور متوسط سالانه چهارهزارو ۷۸۷ دلار درآمد دارند؛ درحالی‌که مردان ایرانی در همین دوره ۲۷هزارو ۷۴۴ دلار به دست می‌آورند (۵/۷ برابر). ایران در زیرشاخص «توانمندسازی سیاسی» نیز جایگاه مناسبی ندارد. براساس شاخص «حضور زنان در پارلمان»، ایران رتبه ۱۳۹ جهان را به خود اختصاص داده است. حضور زنان در کابینه به نسبت حضور در پارلمان بهتر است؛ اما جایگاهی بهتر از ۱۱۴ برای ایران به ارمغان نیاورده است.

وضعیت رقابتی منطقه‌ای

جایگاه رقابتی مهم منطقه‌ای ایران (ترکیه و عربستان) از منظر شاخص شکاف جنسیتی، بیانگر آن است که ایران از این نظر، بعد از این دو کشور قرار می‌گیرد. ایران در حالی در مقام ۱۴۱ جهان از نظر این شاخص قرار دارد که ترکیه در جایگاه ۱۳۰ و عربستان در رتبه ۱۳۴ قرار دارد. این شکاف در زیربخش‌های اقتصادی و سیاسی محسوس‌تر است، به‌طوری‌که ایران در مشارکت زنان نرخي پایین‌تر از عربستان و ترکیه دارد و شکاف درآمد زنان به نسبت مردان در ایران از ترکیه و عربستان بیشتر است.

سخن پایانی

براساس گزارش مجمع جهانی اقتصاد و بانک جهانی، شکاف جنسیتی میان مردان و زنان در سال‌های اخیر در بسیاری از کشورها کمتر شده است؛ اما این وضعیت در ایران نه‌تنها بهتر نشده، بلکه بدتر هم شده است. این شکاف در حوزه‌های اقتصادی و سیاسی بیشتر و در حوزه‌های آموزشی و بهداشتی کمتر است. به نظر می‌رسد دولت‌های مختلف در عمل توانسته‌اند فرصت‌های برابری برای زنان به نسبت مردان ایجاد کنند و زنان اگرچه در بخش آموزش توانسته‌اند موفقیت‌های چشمگیری به دست بیاورند؛ اما این آموزش‌ها در بازار کار و در مشارکت سیاسی به مرحله عمل نرسیده است.

خبر

طیبنیا: غرب به تعهدهای بانکی درقبال ایران پایبند باشد

● وزیر امور اقتصادی و دارایی جمهوری اسلامی ایران در دیدار با همتای ایتالیایی خود، نسبت به کندی روند انجام تعهدات غرب در موضوع همکاری بانک‌های بزرگ با نظام بانکی ایران انتقاد کرد و پایبندی غرب به تعهدهای خود را خواستار شد. به گزارش وزارت امور اقتصادی و دارایی، «علی طیبنیا» که برای شرکت در نشست سالانه بانک جهانی به واشنگتن سفر کرده بود، در این دیدار یادآوری کرد بهبود روابط ایران و غرب به سود تمام کشورها خواهد بود و گفت: ارتقای امنیت و ثبات در منطقه پرآشوب خاورمیانه بدون نقش‌آفرینی محوری ایران امکان‌پذیر نیست. این مسئول تأکید کرد ایران می‌داند چه رسالت سنگینی را برعهده گرفته است و همچنین می‌داند غرب این موضوع را به‌خوبی درک کرده است. وزیر امور اقتصادی و دارایی افزود: ما بر این باوریم که اکنون دوره پسامذکره است و باید اراده جمعی ما به اجرای توافق‌ها معطوف شود؛ هدفی که ما به آن پایبندیم؛ اما طرف مقابل سرعت لازم را در انجام تعهدات ندارد. طیبنیا گفت: ما براساس شرایط کشور و با رویکرد انتقال دانش و فناوری پیشنهادهای ارائه‌شده کشورهای مختلف مانند ایتالیا را بررسی می‌کنیم. به گفته وی، ما بر این باوریم که ایتالیا علاقه‌مند به همکاری با ایران است؛ اما انتظار داریم در رفع موانع همکاری نیز با جدیت و توان بیشتری گام بردارد.

گزارش بانک مرکزی ازسرفسیف به مالزی

● رئیس کل بانک مرکزی گفت: برقراری ارتباط بانکی از طریق تشکیل حساب مشترک برای تسهیل تسویه‌حساب مبادلات تجاری بین ایران و مالزی، اتصال سئونچ‌کارت‌های بانکی و تشکیل کمیته‌ای برای رفع مسائل بانکی میان دو کشور در سفر به کوالالامپور پیگیری شد.به گزارش بانک مرکزی، ولی‌اله سیف که رئیس‌جمهوری را در سفر به جنوب شرق آسیا همراهی می‌کند، گفت یکی از اصلی‌ترین مذاکرات میان دو کشور را در بخش مسائل بانکی عنوان کرد و گفت: یکی از اساسی‌ترین موضوع‌های مؤثر در رشد و روابط اقتصادی دو کشور، برقراری روابط بانکی میان ایران و مالزی است.سیف اضافه کرد: به دیدار با معاون بانک مرکزی این کشور توانستیم به نتایج مثبتی درباره برقراری و گسترش سطح روابط اقتصادی میان دو کشور دست یابیم.وی همکاری بانک‌های تجاری را از دیگر محورهای اصلی مذاکرات میان دو بانک مرکزی دانست و افزود: یکی دیگر از محورهای مذاکرات میان دو کشور، موضوع‌های مرتبط با بانک‌های تجاری از جمله برقراری ارتباط از طریق تشکیل حساب مشترک برای تسهیل تسویه‌حساب مبادلات تجاری بین دو کشور بود.سیف اظهار کرد: همچنین به دلیل آمار بالای تعداد گردشگر میان ایران و مالزی، اتصال سئونچ‌کارت‌های بانکی نیز در این دیدار مطرح شد. تشکیل کمیته‌ای میان دو کشور برای رفع و بیان مسائل بانکی از دیگر مواردی بود که بر سر آنها توافق شد. وی همچنین به دعوت رئیس کل بانک مرکزی مالزی برای حضور در ایران اشاره کرد و گفت: قرار شد رئیس کل بانک مرکزی مالزی در آینده‌ای نزدیک به ایران سفر کند و موضوع‌های مطرح‌شده میان دو کشور در سفر آتی، نهایی و تفاهم‌های میان دو کشور عملیاتی شود.سیف در ادامه به همکاری‌های مشترک بین‌المللی پیش‌جامع بین‌المللی اشاره کرد و افزود: خوشبختانه پیش از این، ایران و مالزی در مجامع بین‌المللی به‌ویژه در نهادهای بانکداری اسلامی همکاری‌های مشترکی داشته‌اند؛ انتظار می‌رود با گسترش سطح همکاری‌ها، این روابط بیش از پیش تقویت شود.

ادامه از صفحه اول

سبزترین کارت زرد

باید بدانیم دستیابی به توسعه پایدار به عنصر زمان بسیار وابسته است. هرگونه فشارهای شتاب‌آلود رسانه‌ای برای بیان مطالبات از مدیریت بخش کشاورزی و از عدسی بازار مصرف جز آدرس‌های اشتباهی به مردم و سلب تمرکز و بردباری از برنامه‌ریزان و مجریان کلان این حوزه نتیجه‌ای نخواهد داشت. شگفتا از نمایندگانیک که در هر سخنرانی پیش و پس از دستور خود بر عنصر «راهبردهای اقتصاد مقاومتی» داد سخن می‌دهند، اما به مفهوم واژه «مقاومت» کمتر توجه می‌کنند. مقاومت، آن زمان صورت می‌گیرد که تنش و بحرانی وجود دارد. اگر تنش و کمبودی وجود نداشت، اساساً چه نیازی به به‌کاربردن واژه مقاومت بود؟ اگر که شرایط اقلیمی و سیستم می‌عیب‌ونقصی برقرار بود و اگر بخش کشاورزی در عرصه ساخت‌مانی ثبات کشور جایگاه خنده‌شادپذیری داشت، تحقق ثبات در بازار مصرف نیز امر دشواری به نظر نمی‌رسید، اما در مناسبات شکننده موجود که تنها و به‌عنوان‌مثال در زمینه چای با مشکل قاچاق صد هزار تن در سال و در مقابل ۶۰ هزار تن واردات رسمی روبه‌رو هستیم، از مدیریت بخش کشاورزی به اندازه‌ی بیش از این داریم؟ نمایندگان که این چنین و با اسراف‌کارت‌های زرد خود را مکرنگ می‌کنند، ای‌کاش به دآوری خرد جمعی جامعه هم عنایتی بیشتر نکنند؛ داوری‌های افکار عمومی که راه خود را طی کرده و به توقیف‌هایی از جمله تولید بالای گندم در سال جاری کارت سبز خود را خواهد داد.